

Rapport från IARPP:s (International Association for Relational Psychoanalysis and Psychotherapy) 14:e konferens i Sydney 25-28/5 2017

Konferensen i sin helhet

Årets tema var *From the Margins to the Centre: Contemporary Relational Perspectives*.

Man hade fyra kortare workshops före den egentliga konferensen – därefter ett välkänt format sedan tidigare: några gemensamma plenarföreläsningar, ett stort antal valbara mindre parallella papersessioner och tre fria diskussionsgrupper.

Tidigare konferenser har helt dominerats av klinisk teori och fallbeskrivningar. Denna gång bestod hälften av innehållet av högaktuella sociokulturella teman om immigration, exil, rasism, etcetera. Det var den lokala IARPP-föreningen som bjudit in föreläsarna. Vi var tre svenska deltagare, varav Erik Fagerberg från Malmö presenterade en fallbeskrivning.

Nedan följer några nedslag blandat med mina kommentarer.

Workshop

En av fyra workshops leddes av *Philip Ringstrom* om *selfdisclosure* – ett mycket diskuterat och analyserat ämne inom den relationella psykologin. Det handlade alltså om hur transparent psykoterapeuten är, om och på vilket sätt de personliga erfarenheterna används.

Själv bevistade jag en workshop med *Jessica Benjamin*, en av grundarna av IARPP, som precis kommit ut med en ny bok *Beyond doer and done to*. Workshopen var en fördjupning av hennes mest kända begrepp från 1999. Benjamin är utbildad i Tyskland i Frankfurterskolans anda. Begreppet är inspirerat av Hegels herre-slav-idé och handlar om vår stora benägenhet att skapa ojämlika kompletterande roller.

I Kleins objektrelationella projektions-introjektionsvärld finns en inbyggd konflikt mellan barnets och moderns psykologiska överlevnad. Inom den relationella psykologin handlar det istället om vad som skall till för att båda skall överleva. Annorlunda uttryckt gäller det barnets/patientens fråga: går världen att lita på – är kärlek möjligt? Benjamin menade att hennes andra centrala begrepp det (*moraliska*) tredje ofta blivit missförstått. Det handlar inte bara om triangulering eller om den kleinianska observationsfunktionen, den oidipala dimensionen, när fadern introduceras och därmed utökar barnets tvådimensionella dyadiska värld med modern. Det tredje är mera komplicerat än så, det gäller kontinuitet, rytm, sammanbrott och reparation, med mera. Den kleinianska idén att patienten projicerar sitt hat är en stor förenkling som till exempel inte tar hänsyn till att terapeuten också kan vara dissocierad, menade Benjamin. Hon hänvisade till en av Philip Brombergs fallbeskrivningar ("Rosanne"). Benjamins tankar är inte så lättillgängliga, men desto mera tänkvärda.

Konferensen

Konferensen inleddes med att vi blev välkomnade till Australien av dess ursprungsbefolkning: aboriginerna, och presenterades del av deras historia och kultur. Koloniseringen innebar att aboriginerna förlorade sitt land, kultur, familjesammanhållning och spirituella anda, vilket fortfarande har stora efterverkningar.

Generationsöverskridande sociokulturella trauman var temat i flera presentationer. Psykoanalysen är skapad i en västerländsk, vit, intellektuell, (övre) medelklassmiljö och i en annan tidsanda – vårt psyke är politiskt, med Andrew Samuels ord. Frågorna är mer aktuella än någonsin i dagens politiska turbulens. Allt måste därför analyseras och relateras till den aktuella kontexten, menar den relationella psykologin. Vi fick många exempel på hur terapeuten/psykologen/forskaren kreativt använde sig av sina egna trauman och historia för att förstå patienten/organisationen/fenomenet.

Cynthia Chafner berättade om hur det varit som svart kvinna att utbilda sig och arbeta som psykoanalytiker. *Lama Khouri* från Palestina, *Shlomit Yadlin Galol* från Israel, *Daud Saeed* från Pakistan, *Lux Ratnamohan* från Sri Lanka, *Gill Eagle* från Sydafrika, med flera presenterade olika fallbeskrivningar och forskningsrapporter som visade på den egna kulturella kontextens betydelse. Teoretiskt sett får detta avgörande betydelse för synen på och förståelsen av trauman, alienation, självhat, etcetera. För att återgå till Benjamins begrepp: Hur blir det när ”det tredje har kollapsat”? I en terapisession kan det liknas vid Heinrich Rackers komplementära överföring. Vad skall till för att överbygga ”doer-and-done to” relationen, för att stoppa ett ömsesidigt anklagande? Hur kan ett ömsesidigt erkännande (mutual recognition) uppnås så att ”more than one can live”? Hur kan en pålitlig värld skapas där vänskap och kärlek är möjligt?

I den andra plenarföreläsningen gjordes en övergripande teoretisk definition av den relationella psykologin. *Hazel Ipp* talade om den relationella psykologin som ”The big tent”. Det är ingen speciell skolbildning utan snarare en samling av snarlika perspektiv – som en sångkör med olika röster, ibland mera harmoniska, ibland mera dissonanta. *Paulo Pietro Stramba-Badiale* jämförde intersubjektiv, relationell och anknytnings-teori. Konferensens tema ”från ytterkanterna till centrum” kunde enligt *Philip Ringstrom* beskrivas med de två kompletterande krafterna: centrifugal (utåt/uppåt) och centripetal (inåt/nedåt). Dessa metaforer visade sig

mycket användbara och kan sägas ha genomsyrat konferensen i sin helhet. Metaforen kan tillämpas på olika nivåer. På familjenivå när barnen skall flytta hemifrån, när man fokuserar på enskilda individer (”den identifierade patienten”) eller på familjesystemet som sådant. För organisationer hur centralstyrda eller medlemsstyrda de är, för nationer hur mycket eller lite inflytande folket har etcetera. Det sistnämnda är högst aktuellt efter det senaste presidentvalet i USA, som starkt har påverkat många av de amerikanska deltagarna. För psykoanalysens del centralstyrdes den ursprungligen från Wien (av Freud), senare från NYC och därefter från IPA. IARPP och dess uppkomst kan sägas vara en decentraliseringsrörelse nedifrån – mot centralstyrning och hierarkier. Vad gäller svenska förhållanden har väl psykoanalysen varit starkt koncentrerad till Stockholm, framförallt för några decennier sedan.

Vad vore väl en psykoanalytisk konferens utan sexualitet och begär? Sexuella övergrepp är förstås ett ständigt aktuellt tema med tanke på den stora skada det ställer till, ofta genom flera generationer. En föreläsningsrubrik var ”Tillbakablick på perversion – till minne av Muriel Dimen”, en IARPP-psykolog som skrivit mycket om ämnet och som avled förra året (2016). Dimens relationella, icke-moraliserande definition av perversion var den enkla: ”The sex you don’t like”. *Rosario Castano*, *Eyal Rozmarin* och *Gerald Webster* hade tagit sig an ämnet. Webster berättade om sin terapi med Paul, en katolsk präst som förgripit sig på unga pojkar. *Kathleen McPhillips*, en forskare som arbetat med övergreppsrehabilitering, hävdade att sju procent (drygt 4000) av de katolska prästerna i Australien, stått anklagade för övergrepp.

Erik Fagerberg berättade om sitt arbete med en ung traumatiserad kvinna A, som utsatts för upprepade sexuella övergrepp av sin far. Modern dog när A var i tioårsåldern. A hade inga syskon. Det var nödvändigt att komma in på flera psykologiskt minerade områden runt närhet och sexualitet i terapin. Risken för återtraumatisering var därför överhängande. Terapeuten fick kämpa med egna starka erotiserade överföringskänslor, men lyckades hitta en väg till konstruktiva terapeutiska interventioner. Fallstudien kunde kopplas

till flera relationella teoretikers arbeten: Davies och Grawley, Donnel Stern, Philip Bromberg, med flera.

En lättare sida av sexualiteten handlade om erotiserad överföring. Objektrelationsteorin har marginaliserat sexualiteten, vilket bland andra André Green har påpekat. Enligt den klassiska teorin skulle motöverföringen hållas borta, speciellt den erotiska. Men med den relationella vändningen ses motöverföring som tillhörande den psykoterapeutiska processen. Frågan blir istället *hur* den skall användas. Det som sker i terapin ses som samskapat av patient och terapeut. *Chana Ullman* undrade dels om det är möjligt att urskilja patientens behov från dennes begär, och dels vad konsekvenserna blir när vi som terapeuter övermannas av känslor.

Duncan Cartwright transformerade Bions individualpsykologiskt grundade begrepp *container* till en relationell funktion, som ibland måste utvecklas tillsammans med patienten för att kunna fungera. Det hela illustrerades med en fallbeskrivning.

George Lianos gjorde en mycket intressant dekonstruktion av de psykoanalytiska överförings- och motöverföringsbegreppen. Han menade att dessa teoretiska begrepp snarare förvirrar och konstrar till det. Istället förordade Lianos ett fenomenologiskt närmandesätt. Det är väl inte så märkvärdigt att starka känslor uppstår i en terapi. Han frågade oss också hur mycket uppmärksamhet vi ägnar våra nära och kära, jämfört med den uppmärksamhet vi ger våra patienter (som dessutom ofta går mer än en gång i veckan utanför Sverige). Patienterna har i regel aldrig fått tillnärmelsevis så mycket uppmärksamhet någon gång tidigare. I terapin får de nya erfarenheter och inte bara höra om alla sina tillkortakommanden. Dessutom hävdade Lianos att sexualitet egentligen alltid visar sig handla om annat: närhet, att bli sedd, omsorg, med mera.

Steven Kuchuck (som för övrigt är blivande ny IARPP-president 2018) talade om terapeutisk kärlek. Redan Harold Searles talade på 1950-talet om kärlekens läkande kraft, menade han. Och ännu tidigare Ferenczi skall väl tilläggas och kanske att The Beatles sjöng "All you need is love". I den klassiska analysen krävdes överföringskärlek från patienten för att

denne skulle bli "botad". Kuchuck berättade om sin högfungerande långtidsterapipatient som till stor del använde sin terapi som ett slags substitut för utebliven kärlek från fadern. Nu efter tjugo års terapi såg patienten fram mot de kommande tjugo terapiåren! Kuchuck väckte frågor om att gå i terapi för evigt och avigsidorerna med att inte avsluta.

På konferensens sista föreläsningstema: "Åldrandet och dess konsekvenser (vissitudes)" talade terapeutveteranerna *Barbara* och *Stuart Pizer* samt *Joyce Slochower*. Ämnet är underteoretiserat. Slochower beklagade sig över att inte längre bli föremål för erotisk överföring från patienten. Varför är det så svårt att sluta arbeta som terapeut? Hur länge skall man fortsätta att arbeta? Vad består drivkrafterna av?

Barbara Pizer påminde oss om H S Sullivans självbegrepp. Enligt honom består självet av sådant som vi fått uppskattning för av omgivningen och av personifikationerna: good-me, bad-me och not-me. Pizer tillämpade denna tankegång på den åldrande terapeuten.

Nästa IARPP-konferens

Tre och en halv dag med fullpackat program. Den som trodde att psykoanalysen är på utdöende borde nog besöka en IARPP-konferens. Nästa chans blir på Roosevelt Hotel i NYC, den 14–17 juni 2018 på temat: *Hope and Dread*: (efter en av Stephen Mitchells böcker) *Analysts and Patients in an Uncertain World*. ○

TOMAS WÅNGE är leg psykolog och privatpraktiserande psykoterapeut